

OT

O

Niklas
Natt och Dag

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

1794

NIKLAS NATT OCH DAG

1794

TATRAN

Zo švédskeho originálu Niklas Natt och Dag: 1794
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Forum, Stockholm 2019,
preložila Alexandra Debnárová.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2020 ako 5254. publikácia
a 172. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.
Vydanie I.
Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.
Zodpovedná redaktorka Katarína Vilhanová
Jazyková redaktorka Ivana Fábryová
Technická redaktorka Eva Zdražilová
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačila CPI Moravia Books, Pohořelice.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Published by agreement with Salomonsson Agency

All rights reserved.

Copyright © Niklas Natt och Dag 2019
Cover art © FAVORITBUERO 2018, München
Translation © Alexandra Debnárová 2020
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2020

ISBN 978-80-222-1086-7

*Posad' sa, no pozor daj si,
aj keď čaša štrngotá.
Od chrbta tvoj priateľ s dýkou
chce ťa zbaviť života.*

CARL MICHAEL BELLMAN, 1794

OSOBY, KTORÉ SA SPOMÍNAJÚ V ROMÁNE 1794:

Jean Michael Cardell: zvaný Mickel, kedysi veliaci ženista delostrelectva; po tom, čo prišiel o ľavú ruku pri Svensksunde, nastúpil do radov štokholmských drábov, túto službu svedomito zanedbáva a radšej si privyrába ako vyhadzovač.

Cecil Winge: kedysi dávno právnik, ešte vlani vypomáhal v policajnom úrade; sužovaný suchotami.

Anna Stina Knappová: svojho času chodievala predávať ovocie v mariánskej a katarínskej farnosti, neskôr trestankyňa v pradiarni; od zimy 1793 za výčapom v krčme zvanej Mačiak pod falošným menom Lovisa Ulrika Blixová, krstné mená patria nezvestnej krčmárovej dcére.

Isak Reinhold Blom: tajomník policajného zboru; básnik, žiak af Leopolda, ku ktorému sa vo svojej vlastnej tvorbe otvorene hlási.

Johan Kristofer Blix: felčiarsky učeň z Karlskrony, s Annou Stinou Knappovou uzavrel manželstvo z rozumu, zväzok nebol naplnený; siahol si na život v zľadovatej zátok Riddarefjärden; mŕtvy a pochovaný.

Petter Pettersson: dozorca v pradiarni na Långholmene.

Jonatan Löf: dráb z pradiarne.

Düilitz: kedysi utiekol z Poľska; obchodník s ľudskými životmi.

Gustáv III., z Božej vôle kráľ Švédska, Gótot a Venédov, postrelený v opere, umrel v marci 1792.

Gustáv Adolf: jediný syn Gustáva III., kráľ iba po mene, v novembri dovŕši šesťnásť rokov; do dosiahnutia plnoletosti vládnu v jeho mene iní.

Vojvoda Karl: mladší brat zosnulého kráľa Gustáva; poručník nedospelého korunného princa; lenivec, väčšmi než bremeno vlády mu vonia ovocie, ktoré prináša moc.

Gustaf Adolf Reuterholm: barón; jeden z mocných ríše a z moci titulu dôverníka vojvodu Karla jej skutočný vládca; nazývaný veľkovezír; márnomyseľný a poverčivý; oddávna zaprisahaný nepriateľ zosnulého kráľa, neprestajne sa snaží vykynožiť všetky stopy uplynulých čias.

Gustaf Mauritz Armfelt: oblúbenec mŕtveho kráľa; posledná nádej gustaviánov; po odhalení jeho sprisahania proti poručníckej vláde vypovedaný z krajiny.

Magdalena Rudenschöldová: dvorná dáma; vojvoda Karl si ju kedysi strážil ako oko v hlave; milenka Gustafa Mauritzza Armfelta, vedela o jeho úkladoch; za účasť v sprisahaní ju uväznili.

Karl Tulipan: zvaný Kvietok, krčmár v Mačiakovi; súhlasil, že sa zúčastní divadielka, v ktorom Anna Stina Knappová zosobňovala jeho dcéru, za ktorou tak dlho smútil.

Magnus Ullholm: počnúc decembrom 1793 veliteľ štokholmského policajného úradu, v ktorom vystriedal predchádzajúceho veliteľa Norlina, vypoklonkovaného do Västerbottenu; neslávne známy spreneverou peňazí zo základiny pre vdovy a siroty kňazov; úslužný stopovací pes poručníckeho režimu.

Carl Wilhelm Modée: štokholmský miestodržiteľ, jeden z najmocnejších mužov ríše, oddaný barónovi Reuterholmovi.

Majster Erik: tak drábi prezývali bič používaný na trestanie žien v långholmskej pradiarni.

PRVÁ ČASŤ

Z hrobu živých

ZIMA 1794

*Kto volá, že je nad zákonom, a zločin so silou si spája,
darmo je pred ním čierťaž, ten len nebesám sa kajá!
Čo zastaví ruku jeho pred násilím, ku ktorému sa chýli,
ak niet žiadneho neba, kde by súdili a mstili?*

ISAK REINHOLD BLOM, 1794

1.

JE JANUÁR, len nedávno sa začal rok tisícsedemstodeväťdesiatštyri.

Dnes ráno ma vyrušili v mojej izbe, aby ma vydurili z postele, a požiadali ma, aby som sa obliekol, je tu predsa nový rok. Dost' bolo špiny a neporiadku, ťažký vzduch v miestnostiach bolo treba vydymiť ihličím a podlahy pokropiť skysnutým vínom. Nemotorne som si zaviazal nohavice, zapol si topánky a cez vychudnuté plecia som si prehodil kabát, ktorý na mne úplne visel. Zišiel som dolu schodmi a potom von – ubehli azda celé týždne, čo som tak urobil naposledy – do dňa, ktorý moje úzke okno zrezalo na sklený čriepok.

Hoci lipy v záhrade prichádzali o listy niekoľko mesiacov, dlh, ktorý im zanechala jeseň, splatila zima čerstvo napadnutým snehom. Konáre zahaľovalo rúcho, ktorého vlečka pokrývala zem, kam oko dovidelo. Svietilo slnko a jeho lúče sa trblietali v bielobe s intenzitou, ktorá nezniesla nijaké ďalšie farby. Zažmurkal som a prižmúril oči, naostatok nútený ukryť si tvár v dlaniach. Ostatní chorí sa tisli na schodisku alebo sa potácali v snehu, nadávajúc, keď v topánkach pocítili chlad a potom mokro. Radšej, akoby som mal znášať ich spoločnosť, som sa vytratil preč a vydal sa po ceste k jazeru, kde ľadová škrupina ponúkala asi štvrt' severskej míle hladkej snehovej prikrývky siahajúcej až tam, kde sa dalo vytušiť prúdenie otvoreného mora. Nepoškvrný zľadovatený sneh bol pre mňa príslubom samoty. Vzduch štípal, no slnko hrialo, a hoci som bol trochu nesvoj, prešiel som o kúsok ďalej na ľad, istotne dostatočne hrubý, aby dočiahol až na dno.

V diaľke po mojej lavici sa ligotal zažltnutý chrup Skeppsbronu s vežami kostolov naostrenými do špicov a s učupenými zámockými budovami. Odvrátil som zrak, akoby som nechcel vzbudiť pozornosť tohto driemajúceho dravca, a uprel pohľad späť na miesto, odkiaľ som

prišiel. Údolie som mal pred očami ako na dlani, odhaľovalo sa mi spôsobom, aký býva dopriaty iba majiteľom lodí.

Mesto sa k Danvikenu otočilo chrbtom a akoby sám čas urobil to isté. Deň i noc tu plynuli odlišne. Svetla bolo málo, tma nemala konca. Našu nebeskú klenbu z oboch strán orezávali vrcholce kopcov a okliešťovali tak dráhu slnku. Len málo tých, čo prišli do špitálu, sa tomu vyhlo. Mnohých, čo sa so mnou delili o bývanie, netrápilo nič iné než prostá staroba. Miesto im tu nahotovili synovia a dcéry, ktorí si chceli na ostatné roky zaistiť živobytie, no na návštevu starcov si zrejme nenašli čas, a tí sa, opomínaní, postupne začali vracáť do detstva.

Ďalej pri vode, smerom k Finnbode, stál blázinec. Zo svojho miesta na lade som narátal sedem poschodí, rozložených na dlhom úbočí, ktorého podložie sa stáčalo do uhlov, akoby šlo o schodisko určené pre obrie šľapaje. Blázinec bol na nemocničných chodbách nevysychajúcou studnicou klebiet. Hovorilo sa, že bláznov je tu dva razy toľko, ako mala budova pojať. Mnohé z okien boli zadenbené drevenými foršňami, iné zakrývali mreže. Keď som sa priblížil k fasáde najviac, ako sa dalo, videlo sa mi, že zvnútra vychádza zvuk pripomínajúci akési odriekanie, vrzúkový bourdon, ktorý mi pripomenul, ako ma raz zvedavosť v dňoch môjho detstva dohnala k tomu, že som sa prikradol k jednému z úlov na poli a vtedy som sa konečne naučil spojiť si ľahostajné bzučanie s hrozbou ostrých žihadiel. Istotne pochádzal od bláznov vnútri, ktorí bezmyšlienkovite drmolili vo svojom šialenstve, šľapajúc pritom jeden po druhom v pritesných izbách. Z času na čas tam v landaueroch zavítalo na návštevu panstvo z mesta, aby sa za pár drobných hodených dozorcov rovnakým dielom desilo i zabávalo na kúskoch, čo predvádzali pomätenci. Osadenstvo špitála, ktoré malo silu, aby sa podobnými vecami zaoberalo, bedlivo sledovalo, ako hostia vyzerajú pri odchode, a ak boli po tom, čo tu videli, bledí ako stena, škodoradostne sa uškŕňalo.

Z dôvodov, ktoré neviem s istotou uviesť, som svoje kroky nasmeroval práve sem. Ako vred žltkastej farby hnisu trónila na svojom skalisku stará výrobná liadku, ktorá bola kedysi vzdialená od ľudského osídlenia pre nečisté výpary, teraz kvôli svojim obyvateľom. Pri vchode som zastal pred plaketou, na ktorej bol vyrytý akýsi verš. Zvlášť ma upútalo niekoľko slov: „Biedna ctibažnosť, nešťastná láska stvorila obyvateľov tohto domu – čitateľ, poznaj sám seba!“ Vari tieto hranaté znaky vytesané v kameni nemohli byť rovnako dobre určené mne samému?

Nik mi neskrížil cestu a veľkú bránu som našiel odomknutú. Hneď ako som ju odchýlil, zaplavil ma prúd všakovakých pazvukov, ktoré som predtým vnímal iba ako tlmený šum. Vytušil som množstvo hlasov: jedno cez druhé sa ozývalo táranie, ponosy, kvílenie i chichot. V hale bolo šero, a tak mi chvíľu trvalo, kým som rozpoznal nevelkého muža, ktorý stál tak pokojne, akoby striehol na môj príchod. V očakávaní som mu kývol hlavou a on sa niekoľkými rýchlymi krokmi presunul k miestu, kde som stál. Mal prenikavé oči, prezrádzajúce istý druh posmešnej zvedavosti, jeho hlas bol jemný a spôsobilý.

„Vitajte! A presne v stanovený čas. K takej dochvílnosti vám možno iba blahoželať.“

Nechápal som, čo tým myslí. Hoci moja tvár musela prezrádzať, aký som zmätený, jeho navidomoči znamenitú náladu to nijako neovplyvnilo, uklonil sa mi a kývol smerom k schodom.

„Budte taký dobrý a nasledujte ma, poukazujem vám naše priestory.“

Keďže som nemohol poprieť, že ma sem prilákala práve zvedavosť, uznal som za vhodné urobiť, čo povedal, hoci ma omylom považoval za niekoho iného.

Nasledoval som ho von na dvor, ktorý bol zo všetkých strán obkolesený fasádami týčiacimi sa do výšky štyroch poschodí. Dole pri stene ležalo množstvo cárachov a haraburdia, podľa všetkého ho sem nahádzali z okien nad nami, pričom v mnohých boli popraskané okenné tabule, zatiaľ čo výklenky ďalších boli opatrené drevenými doskami. V rohu stála skupinka bláznov v špinavých košeliach a s vydesenými pohľadmi, z kútikov úst im vytekal hlien a kolísali sa dopredu a dozadu. Sprievodcovi neunikol môj pohľad, no iba čo ich odbil zamietavým gestom.

„Nevšímajte si ich! Sú ako skrotený dobytok v ľudskej podobe, a kým ich nevyplašíte, nedávajú o sebe veľmi vedieť. Mám tu omnoho zaujímavejších pacientov na predvádzanie. Len poďte za mnou.“

Stačilo niekoľko schodov a opúšťali sme dvor na druhej strane. Po tom, čo sme sa znovu vyškriabali nahor, zastavil sa môj hosťiteľ vedľa dverí na akúsi chodbu, zaodrhal a spustil krátku reč.

„Na začiatku sme tu mali dvadsaťsedem cieľ, pričom sa zamýšľalo, že v každej z nich budú v akom-takom pohodlí držať jedného blázna. Nevie, ako nazeráte na tento svet vy, pane môj, no ak by ste sa opýtali mňa, je len sotva prekvapujúce, že ich potreba sa rýchlo ukázala oveľa väčšia. Mesto pripravuje ľudí o rozum a prichádzajú sem v nikdy

nevysychajúcom prúde. Dnes musí každá z izieb slúžiť na bývanie pri- najmenšom štvorici ľudí. Ak sa uchýlia k násiliu, zatvoríme ich, aby sme ich držali od seba, a v mnohých celách sme na rovnaký účel museli postaviť medzisteny.“

Odstúpil nabok, uvoľnil závoru na dverách do chodby a naznačil mi, aby som šiel ako prvý. Narazil som na dva rady ťažkých dverí a hluk, ktorý trhal uši. Vreskot a náreky sa miešali so škriabaním na steny a s buchotom pästí a hnutelných vecí o dvere.

„Čoskoro je čas kŕmenia. Možno sa pomiatli na rozume, no žalúdky im slúžia bezchybne, a práve hladom tu odmeriavajú svoj čas.“

Pokračoval ďalej po chodbe a z času na čas zastal, aby vypíchol nejaký zaujímavý detail.

„Ako vidíte, máme tu poriadne dvere a väčšina cieľ má dokonca aj vnútorné, ktoré sú lepšie prispôsobené odolávať akémukoľvek mysliteľ- nému poškodeniu. Mnohí z bláznov sú na tom tak zle, že ich nemožno pustiť von, a preto tu, ako vidíte, máme osobitné okienka, cez ktoré sa dajú vyprázdňovať nočníky bez toho, aby bolo potrebné vojsť do cely. Čo je však horšie, nie všetci sú schopní používať dané pomôcky v súlade s tým, na čo boli určené, preto ten zápach. Všimnite si, že aj kachľové pece sa zaopatrujú drevom vonku z chodby, hoci zakúriť v nich si môžeme dovoliť len počas najchladnejších nocí. Ukázalo sa, že tlačnica má vý- hodu aspoň v tom, že v izbách sa udrží obstojné teplo. Chcete sa pozrieť?“

Na pery si priložil prst a obozretne otvoril jedno okienko, a hoci bolo osadené vo výške očí, musel sa postaviť na špičky. Pohľad dnu ho zvie- dol k úsmevu a zamával na mňa, aby som podišiel dopredu. Chvíľu mi trvalo, kým si moje oči vyložili tieň v izbe. Za rytmického zvuku ôk reťaze, ktorá mu držala jednu nohu pripútanú k stene, predvádzal polo- nahý muž ťahavý tanec. Pri stene sedeli na kopách slamy traja ďalší, a keď som uvidel, že každý z nich si šúcha stuhnuté pohlavie, pri- čom hánky im v tej špine žiarili na bielo, s odporom som sa odvrátil.

Kráčali sme ďalej. Mój sprievodca ukázal na cely celkom dole.

„Tam sú temnice, nateraz vyhradené chmúrnej cháske, u ktorej už francúchy pokročili natoľko, že im nepomáha ani ortuť. Nedá sa pozrieť dnu, takže vám tam, žiaľ, nemám čo ukázať, ale beztak sa nemajú veľmi k svetlu. Je to tam samý sedlový nos a bejel, ale keď to na nich príde, na ich bezmocné besnenie je veru radosť pozeráť! Mimochodom, väčšina z nich stratila reč, a to myslím doslovne, keďže im špičky jazykov rozožrala snet.“

Uvedomil som si, ako vo mne narastá nevoľnosť a neodbytné nutkanie opustiť toto Bohom zabudnuté miesto a uprednostniť nehostinnú líniu pobrežia, ktoré sa mi odrazu videlo rovnako závideniahodné ako lúčiny nebeskej blaženosti. Môj sprievodca však ani len nenaznačil pohyb, iba pokojne stál, akoby očakával, že sa niečo opýtam. Urobil som mu teda po vôli.

„Aké druhy kúr dostávajú títo úbožiaci?“

Horlivo prikyvoval, ako keby otázku čakal.

„Ako nám zvestovala veda, bláznovstvo vzniká vtedy, keď vonkajšie alebo vnútorné okolnosti vychýlia zdravý rozum zo svojej polohy, a vieme, že zdravé myšlienky možno zlákať k opätovnému obratu iba tak, že chorému privodíme šok rovnako ťažký ako ten, ktorý ho pripravil o chápanie. Máme tu kožené hadice, ktorými v celách znena-zdajky možno zaobstarať studený kúpeľ. Kedysi sme bláznov očkovali svrabom v nádeji, že svrbenie prekoná aj šialenstvo, no teraz sú zákožky v stenách a tí, čo sú tu zavretí, sa nakazia aj bez nášho pričinenia. Máme tu aj iné pomôcky, ale tentoraz ich môžeme vynechať.“

Posledné slová azda zvolil preto, že náhly závrat ma prinútil hľadať oporu v stene.

Napokon sa otočil a ukázal mi cestu von, no keď sme prechádzali okolo cely so štvoricou mužov, odrazu som na pleci pocítil jeho ruku.

„Vidím, že som zabudol zatvoriť priezor na dverách, a to je dobre, pretože je tu posledná vec, ktorú vám chcem ukázať.“

„Vidíte ten roh tam vnútri, celkom vzadu? Tam, kde sa niektorí z pánov vyprázdnil, pretože nočník bol obsadený?“

Jeho ústa sa priblížili k môjmu uchu a hlas prešiel do šepkania.

„To miesto si šetríme pre vás. Čoskoro sem prídete a vtedy už budeme na vás nachystaní.“

Cúvol som dozadu a všimol som si, že úsmev sa mu skrivil do posmešného úšklabku, ktorý odhalil dva rady ostrých zubov oddelených množstvom medzier.

„Navyše, ste taký mladý a krásny. To vaše štíhle telo a pokožka ako alabaster... Svojim druhom z cely poskytnete veľa radosti, to vám sľubujem.“

„Kto ste?“

Spod prižmúrených očí na mňa uprel zlovoľný pohľad.

„Ech, to sa zo dňa na deň líši. Včera som bol samotným Karolkom dvanástym, strateným v šťastných spomienkach na to, ako som viedol

svojich chlapcov v modrom cez smrekové ihličie pokryté snehom v Mazurách, kde sme cestou na skrvavené široké lány Poltavy čisto pre naše potešenie podpätkami čižiem hlušili dočatá pred zrakmi ich rodičov. Keby si prišiel včera, mohol si počuť, ako mi v lebke zahrkoce olovená hrudka vždy, keď potrasiem hlavou. A dnes? Dnes je mojich mien viac, než možno spočítať. Volajú ma Starý, Rohatý, Pekelník, Rarach, Diabol, Červený Peter. Môžeš ma volať Satan. Čakáme na teba. Sám najlepšie vieš, že patriš práve sem.“

Neviem, s akou odpoveďou by som vyrukoval, keby nás neprerušil cudzí hlas, ktorý sa vzniesol ponad ruch na chodbe.

„Tomas, vieš, že tu nemáš čo robiť a že sme ti už tisíc ráz povedali, aby si si nedovoľoval iba preto, že si dostal povolenie ísť sa prevetrať. Už aj späť do postele!“

Vo dverách na druhom konci chodby sa zjavil zavalitý muž v zafúlanom kabátci a rýchlym krokom sa vydal smerom k nám. Môj sprievodca sa s prešibaným pohľadom posunul o krok bližšie ku mne.

„Na rozlúčku ti dám hádanku. Často vravia, že ma ohraničuje moja infernálna riša, že som zamknutý v pekle. Ako teda môžem byť tu medzi ľuďmi? Náповede sú všade navôkol. Zapamätaj si všetko, čo si tu videl, a keď sa budeš ďalej trmáčať po svete, dávaj si veľký pozor.“

Muž, ktorý musel patriť k osadenstvu blázince, schmatol blázna menom Tomas za rameno a začal ho ťahať preč po chodbe, pričom zo širokej tváre sa mu lial pot. Keď sa Tomas vzpiera, zdrapil ho za golier a mocne ho vyzauškoval. Len čo sa mu krv z nosa a slzy zmiešali do cícerka na brade, odovzdane si odfrkol, pre túto chvíľu opanovaný. Jeho protivník na mňa vrhol zahanbený pohľad.

„Niekedy nechávame jeho izbu odomknutú a stane sa, že sa vyberie na objavnú cestu po blázinci, až dolu k špitálu. Cez deň tu na starostlivosť o bláznov dozeráme len dvaja a bol by som vám hlboko povďačný, keby ste si tento incident mohli nechať pre seba. Dúfam, že vás Tomas nerozrušil. Hovorí veľmi čudné veci.“

S úľavou, že šlo o nedorozumenie, no otrasený zo slov, ktoré boli vyrieknuté, som sa znovu vypotácal von, okolo apatických bláznov, ktorí sa kolísali popri stenách na dvore, akoby sa usilovali vydolovať teplo z ich vnútra. Vonku som zostal chvíľu stáť a uvažovať nad týmto

hrobom živých, keď vtom akoby sa sám svet naladil na strunu súznicu s mojím myšlienkovým rozpolžením. Cítil som, ako sa vzduch zmenil, hoci na oblohe nebolo ani obláčika. Zdvihol som zrak. To, čo som zazrel, ma naplnilo hrôzou, vyzeralo to totiž, akoby si nejaká cudzia bytosť odhryzla zo samotného slnečného kotúča, celkom ako odtlačok mojich vlastných zubov na práve odrezanom krajci chleba. Nedokázal som si pomôcť a potlačiť výkrik, podlomili sa mi kolená. Hodnú chvíľu som schúlený a roztrasený ležal v snehu vydaný napospas tomu najhlbšiemu strachu, kým som sa naostatok neodvážil opäť otvoriť oči a nezistil, že svetlo sa vrátilo. Zatmenie, nič iné, celkom také, akého zákonitosti sa mi s toľkou námahou usiloval vštepiť môj domáci učiteľ: cesta Mesiaca medzi Slnkom a Zemou, nepostačujúceho na zakrytie celého slnečného kotúča. Nemohlo trvať omnoho dlhšie než niekoľko minút.

Náhlil som sa späť po svojich vlastných stopách, až kým som za sebou nezavrel dvere na svojej izbe. Vliezol som na svoje prosté lôžko a pretiahol si cez hlavu vlnenú prikrývku. Bolo chybou opustiť izbu, chybou, ktorú nebudem môcť odčiniť. Je možné, že sa ma pokúsia vydymiť tlejúcim ihličím. Požiadali ma, aby som bol trpezlivý, kým nedostanem správnu kúru. Dovtedy musím čakať, kým príde môj čas, a vyhýbať sa spoločnosti ľudí. Možno bol Tomas blázon, no pripomenul mi aj moju vlastnú hanbu. Nedokážem pozrieť bližnemu do očí bez toho, aby som si nerpipomenul svoj zločin, a bolesť, ktorú mi spôsobuje, je neznesiteľná. Svetlé hodiny dňa musím odvtedy pretrpieť ako v mrákotách.

Z času na čas máme prístup k thebaice, tinktúre, ktorá umŕtvi myseľ i telo, zmierni muky a neduhy a dovolí mi prežiť deň v opare, v ktorom sotva niečo vzbudí moju pozornosť, nech by bol môj návštevník akokoľvek neodbytný. O tieto drahocenné kvapky, rozriedené vo vode ochutenej cukrom alebo medom, sa však musím deliť s mnohými ďalšími. Zásoby sa nezriedka minú, hoci vlastne máme šťastie. Začul som totiž, že nemocnica nakladá aj s prídelom, ktorý by mal v skutočnosti pripadnúť blázincu. V dni, keď nám neponúknu nijaké kvapky, som sa rozhodol hrať divadielko. Budem sa kolísať tam a späť alebo sa uzavriem do seba, s prižmúrenými očami si budem nemelodicky pohmkávať a pohľad upriem do prázdna, kým mojim návštevníkom nedôjde trpezlivosť a nenechajú ma na pokoji, aby som mohol rozjímať nad svojim